

5. Kurbasov O.O., Yudenko O.V., Krushynska N.M. Innovatsiini zasoby fizychnoi terapii ta fizkulturno-sportyvnoi reabilitatsii viiskovykh iz dysfunksiiamy v kolinnomu suhlobi vnaslidok boiovoi travmy. // Abstracts of IX International Scientific and Practical Conference Stockholm, Sweden
6. Mantur-Chubata O.S., Vahanova L.V. Rynok pratsi Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Ekonomika i rehion. 2022. № 2 (85). S.81-87.
7. Osvitno-profesiina prohrama «Fizkulturno-sportyvna reabilitatsiia». Natsionalnyi universytet fizychnoho vykhovannia i sportu. Rezhym dostupu: <http://surl.li/qwzvz>
8. Prystupa Ye.N., Zharska N.V., Briskin Yu.A., Vovkanych A.S. Fizkulturno-sportyvna reabilitatsiia u systemi haluzevykh sotsialnykh praktyk. Ukrainskyi zhurnal medytsyny, biolohii ta sportu. 2022, 7(4): 163–169. DOI: <https://unisport.edu.ua/content/naukovi-konferenciyi-ta-seminary>
9. Skyba Yu.A. Formuvannia upravlinskykh kompetentsii maibutnykh ekolohiv na zasadakh zbalansovanoho rozvytku: teoriia i praktyka: monohrafiia. Kyiv: NPU im. M.P. Drahomanova, 2013. 440 s.
10. Osvitno-profesiina prohrama «Fizkulturno-sportyvna reabilitatsiia». Ternopilskyi natsionalnyi pedahohichniy universytet imeni Volodymyra Hnatiuka. Rezhym dostupu: <http://surl.li/qwzqo>
11. Tilikina N.V., Krymova M.O. Navychky KhKhI stolittia yak umova vykhodu molodi na rynek pratsi. Investytsii: praktyka ta dosvid. № 5-6/2020 S.21-28. Rezhym dostupu: http://www.investplan.com.ua/pdf/5-6_2020/6.pdf
12. Teoretychni osnovy ta providnyi zarubizhnyi dosvid vzaiemodii vyshchoi osvity ta rynku pratsi v umovakh voiennoho stanu ta pisliavoiennoho vidnovlennia Ukrainy : prepynt (analychni materialy); za red. Yu. Skyby. Kyiv : Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy, 2023. 142 s. Rezhym dostupu: <http://surl.li/qwzpg>
13. Ukraina – novyi tsentr yevropeiskoi osvity. EKONOMICNA STRATEHIIA UKRAINY 2030. Ukrainskyi instytut maibutnoho. – Rezhym dostupu: <https://strategy.uifuture.org/ukraine-learning-nation.html>
14. Osvitno-profesiina prohrama «Fitnes i fizkulturno-sportyvna reabilitatsiia». Ukrainskyi derzhavnyi universytet imeni Mykhaila Drahomanova. Rezhym dostupu: <http://surl.li/qwzms>
15. Iudenko O.V., Krushynska N.M., Omelchuk O.V. Vprovadzhennia innovatsiinykh fitnes-tekhnohohii v prohrami fizkulturno-sportyvnoi reabilitatsii viiskovosluzhbovtiv iz naslidkamy boiovoi travmy. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Vypusk 3K (131) 2021 S.445-451. Rezhym dostupu : <http://surl.li/qwznn>
16. Staiculescu C., Lacatus M.-L., Livsnti R. Employers expectations and requirements. Case study: Employers of Schools of Economics and Business Graduates in Romania. Proceedings of the 15th International Conference on Business Excellence 2021 DOI: 10.2478/picbe-2021-0018, pp. 185-195,
17. These are the top 10 job skills of tomorrow – and how long it takes to learn them. <http://surl.li/kclrb>

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).96](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).96)
УДК 796.332-053.6(045)

Собко С.Г.,
<https://orcid.org/0000-0001-7325-2869>
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри фізичного виховання і рекреаційно-
оздоровчої роботи, Центральнoукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький

Собко Н.Г.,
<https://orcid.org/0000-0002-5354-926>
кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент кафедри теорії та методик олімпійського і професійного спорту,
Центральнoукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький

Липчанська Л.М.,
<https://orcid.org/0000-0002-8331-3138>
старший викладач кафедри екології, охорони навколишнього середовища та здорового способу життя,
Центральнoукраїнський Національний технічний університет, м. Кропивницький

ПРОГРАМУВАННЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ 14-15 РОКІВ У РІЧНОМУ ЦИКЛІ ТРЕНУВАНЬ

З'ясовано, що на будь-якому з етапів багаторічної футбольної підготовки, є підготовка футболістів до змагальної діяльності, де суттєвий ваговий коефіцієнт мають техніко-тактичні дії, опанування якими, априорі, неможливе без планування занять техніко-тактичної спрямованості у тренувальному процесі юних футболістів. Метою роботи передбачено програмування техніко-тактичної підготовки юних футболістів 14-15 років у річному циклі тренувань. Методологічною базою дослідження слугували: теоретичний аналіз і узагальнення досвіду спортивної практики в питаннях техніки і тактики, техніко-тактичної підготовки юних футболістів; педагогічні методи, метод анкетування тренерів з футболу; програмний підхід. Науковою новизною дослідження є створення орієнтовної програми техніко-тактичної підготовки юних футболістів 14-15 років у річному циклі тренувань. За допомогою аналізу наукової і методичної літератури, методу анкетування визначили значущість техніко-тактичної підготовки у процесі розвитку і

становлення спортивної майстерності юних футболістів для тренерського цеху. Використавши поради В.В. Ніколаєнка та М.І. Воробйова (2023) щодо якості та ефективності тренувального процесу, спрямованого на індивідуальний розвиток і виховання творчого гравця, проведення навчально-тренувальних занять в ігровій формі на підвищеному емоційному фоні, впровадження поетапної (поступової) системи техніко-тактичної підготовки юних футболістів, розробили орієнтовну програму техніко-тактичної підготовки для юних футболістів 14-15 років у річному циклі тренувань. Враховуючи рекомендації Технічного департаменту асоціації футболу України не розподіляти річний цикл підготовки на періоди для юних футболістів до 15 років, запропонували по черговість тижневих занять, що мали циклічний характер протягом місяця. Термін дії програми розрахований на «шкільний» період з вересня до червня включно.

Ключові слова: техніко-тактична підготовка, юні футболісти, програма.

Sobko Serhiy, Sobko Nataliya, Lipchanska Liliya. Programming of technical and tactical training of young football players 14-15 years old in the annual cycle of training. It was found that at any of the stages of long-term football training, there is the preparation of football players for competitive activities, where technical and tactical actions have a significant weighting factor, the mastery of which, a priori, is impossible without planning technical-tactical classes in the training process of young football players. The purpose of the work is to program the technical and tactical training of young football players aged 14-15 in the annual cycle of training. The methodological basis of the research was: theoretical analysis and generalization of the experience of sports practice in matters of technique and tactics, technical and tactical training of young football players; pedagogical methods, the method of surveying football coaches; programmatic approach. The scientific novelty of the study is the creation of an approximate program of technical and tactical training of young football players aged 14-15 in the annual training cycle. With the help of the analysis of scientific and methodical literature, the questionnaire method, the importance of technical and tactical training in the process of development and formation of sportsmanship of young football players for the coaching workshop was determined. Using the advice of V.V. Nikolayenko and M.I. Vorobyov (2023) regarding the quality and effectiveness of the training process aimed at the individual development and education of a creative player, conducting educational and training sessions in the form of games against a heightened emotional background, implementing a phased (gradual) system of technical and tactical training of young football players, developed an indicative program of technical - tactical training for young football players 14-15 years old in the annual cycle of training. Taking into account the recommendations of the Technical Department of the Football Association of Ukraine not to divide the annual cycle of training into periods for young football players up to 15 years of age, a rotation of weekly classes, which had a cyclical nature during the month, was proposed. The program is valid for the "school" period from September to June inclusive.

Key words: technical and tactical training, young football players, program.

Актуальність теми. Загальновизнаним є факт, що сучасний футбол багато в чому змінив функції гравців, а відповідно і вимоги до спортсменів та їх підготовленості. Проте, як і раніше, основою спортивної майстерності футболістів є тактична та технічна підготовленість, рівень якої багато в чому визначає результативність та видовищність гри. У сучасному футболі зростає інтенсивність гри, що вимагає від футболіста, насамперед, вміння швидко та ефективно виконувати тактичні прийоми в умовах ситуацій, що постійно змінюються, ліміту часу та простору. Команда, яка прагне в даний час досягти успіхів, повинна мати таких гравців, які володіють раціональною тактикою і ефективною технікою, у поєднанні зі швидкістю пересування.

Кожен етап багаторічної підготовки має досить окреслені цілі, завдання та зміст, але першоосновою учбово-тренувального процесу у футболі, на будь-якому з етапів, є підготовка футболістів до змагальної діяльності [1; 4], де суттєвий ваговий коефіцієнт мають техніко-тактичні дії, опанування якими, априорі, неможливе без планування занять техніко-тактичної спрямованості у тренувальному процесі юних футболістів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями техніко-тактичної підготовки, яка завжди була у полі зору науковців і практиків, приділено достатньо уваги (В.В. Варюшин, 1987; А.П. Золотарьов, 1987, 1997; В.З. Івасев, 2001; І.А. Клесов, 1991; А.В. Петухов, 2006). Г.А. Лісенчук (2015) пов'язує техніко-тактичну підготовку юних футболістів із раціональним управлінням їх фізичними якостями; В.М. Костюкевич (2009) апелює при цьому до їх тактичної грамотності. Моделюванню тактичних дій у процесі підготовки юнацьких команд з футболу присвячені роботи А.В. Дулібського (2001); комплекси техніко-тактичних дій з наступним аналізом їх ефективності при реалізації наведені в наукових роботах Й.Г. Фалеса (2001), Г.В. Монакова (2005), С.М. Журіда (2007) та ін. С.Д. Климком у кваліфікаційній роботі (2021) розглянуті питання особливостей техніко-тактичної підготовки юних футболістів на етапі попередньої базової підготовки.

Аналіз відповідних наукових і методичних робіт, дозволив нам виокремити наступні завдання дослідження:

1. Визначити значущість техніко-тактичної підготовки у процесі розвитку і становлення спортивної майстерності юних футболістів.
2. Розробити орієнтовну програму техніко-тактичної підготовки для юних футболістів 14-15 років у річному циклі тренувань.

Методологічною базою дослідження слугували: теоретичний аналіз і узагальнення досвіду спортивної практики в питаннях техніки і тактики, техніко-тактичної підготовки юних футболістів; педагогічні методи, метод опитування (анкетування) тренерів з футболу; програмний підхід.

Викладення основного матеріалу. З метою аналізу досвіду роботи і педагогічних позицій тренерів юнацьких команд з футболу щодо ваги техніко-тактичної підготовки у процесі розвитку і становлення майстерності юних футболістів нами була розроблена анкета.

До опитування були залучені 13 тренерів. Анкета містила 10 запитань, перші чотири з яких становили її демографічну частину, інші – основну.

Географія місця роботи дозволила констатувати приналежність тренерських кадрів до клубів, юні футболісти яких приймають участь у чемпіонаті Дитячо-юнацької футбольної ліги України вищої та першої ліг (ФК «Зірка» м. Кропивницький та ДЮФК «Аметист» м. Олександрія), так і міських ДЮФК, вихованці яких приймають участь у міських і обласних змаганнях (ДЮФК «Гірник Спорт» м. Горішні Плавні).

Згідно результатів опитування, стаж роботи респондентів з футбольними командами коливається в межах від 2 до 32 років. Більшість з них (65,5%) мають 10-32 роки. Водночас показник загального стажу роботи тренерів у футболі стартує від 4 і сягає 45 років, що дозволило нам вважати майбутні відповіді фаховими й обґрунтованими з точки зору отриманого респондентами життєво-футбольного досвіду.

Констатуємо розмаїття відповідей тренерів щодо відсотку від загального обсягу часу навчально-тренувального процесу, що відводиться ними на види підготовки (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл різних видів підготовки в учбово-тренувальному процесі юних футболістів 14-15 років на етапі спеціалізованої базової підготовки

Види підготовки	Відповіді респондентів												
	%												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
фізична	10	30	40	10	30	25	20	25	10	20	30	15	20
технічна	50	40	35	70	30	40	50	30	30	20	30	35	35
тактична	10	20	15	10	20	20	10	30	30	20	20	25	20
психологічна	10	5	5	10	15	10	10	5	30	25	10	15	15
теоретична	20	5	5	-	5	5	10	10	-	15	10	10	10

Аналізуючи дані таблиці, можемо констатувати: найбільше, у відсотковому відношенні, тренери приділяють увагу технічній підготовці. 23,07% тренерів відводять більше половини загального обсягу часу навчально-тренувального процесу (від 50% до 70%) саме їй. Водночас у інших опитаних цей показник коливається в межах 30-45%.

31,0% фахівців майже третину часу (30%) приділяє у своїй роботі фізичній підготовці, 38,5% респондентів – 20-25% часу і 30,76% тренерів вважають достатнім відводити цьому виду підготовки лише 10-15% часу.

Розподіл відсотку часу на використання тактичної підготовки, за відповідями респондентів, наступний: 2 тренери (15,38%) вважають прийнятним виділити 30% часу на цей вид підготовки, 7 опитаних (53,8%) залучають 20-25% часу, 4 фахівці (30,76%) лише 10-15% часу відводять в межах загального обсягу часу навчально-тренувального процесу.

Попри відсутність у навчальній програмі ДЮСШ, СДЮШОР, ШВСМ у план-схемах для різних етапів психологічної підготовки, можемо зазначити, що опитаний тренерський корпус упевнений у її необхідності та значенні, адже відповіді щодо відсотку використання психологічної підготовки у своїй роботі це наочно відображають. Переважна більшість респондентів (84,62%) відводить незначний відсоток (від 5% до 15%) часу. На наш погляд, це пов'язано із фактом відсутності посади спортивного психолога в спортивних закладах і не належним рівнем знань психологічного блоку у самих тренерів. Лише два фахівці зазначили більшу значимість (25,0% і 30,0% відповідно) психологічної підготовки юних футболістів на сучасному етапі розвитку спорту і функціонування нашої країни.

За результатами опитування теоретичній підготовці зовсім не приділяють увагу 2 фахівці (15,38%), відповіді інших респондентів розподілені в межах використання 5-15%. Винятком є відповідь одного тренера, який 20% загального обсягу часу навчально-тренувального процесу присвячує теорії обраного виду спорту.

Питання «Чи вважаєте Ви за доцільне брати участь у змаганнях без завдання: перемоги?» запропоноване нами не випадково, адже ми цілком і повністю погоджуємось з Валерієм Ніколаєнком та Валентиною Вороновою [3], які, цитуючи Рінуса Міхелса, зазначають: «Головне – не результат, а якість гри і задоволення від неї, чим часто нехтують у дитячому футболі, коли тренери та батьки хочуть перемоги будь-якою ціною. Як наслідок, з часом, зникає насолода від гри і юні спортсмени йдуть зі спорту. Бажання перемоги має виходити від самої дитини. Батьки, керівники та тренери повинні лише створювати умови, організовуючи ігри й тренування, відповідні сприйняттю світу дитиною». Отже, відповіді тренерського цеху були для нас доволі цікавими і різноманітними, враховуючи озвучену вище позицію.

Так 30,76% респондентів зазначили недоцільність участі у змаганнях без завдання: перемоги. Аргументація тренерів полягає у психологічному вихованні якостей переможців. Водночас 23,07% опитаних, відповідаючи на дане питання, акцентують увагу на значенні перемоги тільки в офіційних змаганнях, при цьому даючи можливість вихованцям не відчувати напруги щодо результату у підготовчому періоді або різноманітних турнірах. Найбільша кількість опитаних (46,15%) вважають, що діти повинні вчитися грати, вчитися на помилках, не боятись програти матч, не відчуваючи психологічного тиску під час прийняття рішень.

Серед найбільш значущих для тренерів факторів ефективності змагальної діяльності у футболі (із запропонованих нами дев'яти класичних) відповіді, в порядку значущості факторних позицій, розподілились наступним чином: активність, творчість («ігровий інтелект»), рівень вольових і моральних якостей, що спрямовані на ефективне виконання тактичного плану гри і максимальну мобілізацію зусиль футболістів в екстремальних умовах змагань визначають як найбільш значимий 69,2% опитаних; 53,8% фахівців зазначили рівень технічної підготовленості; 46,2% тренерів віддали перевагу достатньому рівню розвитку фізичних і психічних якостей, специфічних для змагальної діяльності у футболі та 46,2% опитаних – ефективному функціонуванню системи управління підготовкою футболістів, яка об'єднує всю сукупність заходів, спрямованих на досягнення найвищих спортивних результатів, підготовку кваліфікованих спортивних резервів, використання спортивної гри як засобу спортивно-масової роботи. Водночас 30,8% респондентів надають перевагу рівню тактичної підготовленості та рівню прояву і використання усього арсеналу техніко-тактичних дій, а 15,4% фахівців зазначають, що для них важливим є рівень виконання функцій ігрового амплуа кожним гравцем у команді. Лише один тренер виділив рівень морфо-функціональних можливостей футболістів як важливий фактор ефективності змагальної діяльності у футболі. Не відзначеним з усіх факторів змагальної діяльності залишився вік і спортивний стаж футболістів.

Найбільш ефективними формами та засобами підготовки юних футболістів етапу спеціалізованої базової підготовки (14-15 років) 46,15% респондентів назвали заняття техніко-тактичної спрямованості та участь у товариських іграх з вирішенням різних тактичних завдань; 30,76% опитаних надають перевагу фізичній та функціональній підготовці; 15,38% тренерів зазначають, що це повинна бути робота в малих, середніх і великих коаліціях, мають проводитись індивідуальні заняття й теоретична підготовка.

Також нас цікавила думка практиків щодо впливу занять техніко-тактичної спрямованості на змагальну діяльність юних футболістів етапу спеціалізованої базової підготовки. Аналіз відповідей опитуваних дозволяє говорити, що більшість тренерів 69,23% підтвердили позитивний вплив. 23,07% респондентів у своїх відповідях зазначили, що заняття з використанням техніко-тактичної спрямованості позитивно впливають на розвиток ігрового мислення та індивідуальні якості футболістів. Відповідь одного фахівця була акцентована на отриманні необхідного футбольного досвіду через заняття техніко-тактичної спрямованості, правильну поведінку на полі у різних ігрових ситуаціях.

Для подальшого прогресу вітчизняного футболу, на думку В.М. Шамардіна [4], потрібно оптимізувати методику підготовки спортсменів у річному циклі. Так, вирішення другого завдання нашого дослідження полягало у створенні орієнтовної програми техніко-тактичної підготовки для юних футболістів 14-15 років у річному циклі тренувань.

Враховуючи рекомендації Технічного департаменту асоціації футболу України не розподіляти річний цикл підготовки на періоди, ми запропонували по черговість тижневих занять, що мали циклічний характер протягом місяця. Термін дії програми розрахований на «шкільний» період з вересня до червня включно (табл. 2).

Таблиця 2

Орієнтовна програма техніко-тактичної підготовки юних футболістів 14-15 років у річному циклі тренувань

вересень
Жонглювання у двійках, трійках у русі зі зміною місць
Передачі у трійках з пропуском м'яча, з флангу, гра в "стінку", (фінт) зі взяттям воріт
Середні, довгі передачі у задану ціль (ворота, квадрат на полі)
Індивідуальний обіграш
Провести 4 гри ДЮФЛ. Теоретичні заняття. Установка і розбір ігор
жовтень
Човники з веденням і передачами м'яча 1×1, 2×2, 3×3
Довгі передачі на точність у русі
Поглиблене навчання різним ударам внутрішньою і зовнішньою частиною підйому
Навчальні ігри з конкретним завданням по тактиці. Квадрати 4×2 (2 дотики), 5×2 (1 дотик). Стандартні положення
Провести 4 гри ДЮФЛ. Теоретичні заняття. Установка і розбір ігор
листопад
Ведення м'яча із застосуванням фінтів, зміни напрямку, швидкості руху.
Передача в парах (човник)
Короткі і середні передачі у трійках, четвірках у русі
Ведення – гра "у стінку", обіграш фінтом, взяття воріт.
Навчальні ігри з конкретним завданням по тактиці. Провести 1-2 гри ДЮФЛ. Теоретичні заняття. Установка і розбір ігор
Теоретична підготовка
грудень
Квадрат 4×2 у 2 дотики, 5×2 в 1 дотик.

Гра 4×4 – контроль м'яча у 2 дотики з двома нейтральними Жонглювання вивченими способами у русі
Вдосконалення ударів по м'ячу головою у стрибку Ведення – фінт – обіграш – взяття воріт
Гра 5×5 – тримання м'яча – гра у "стінку" – з використанням зустрічних передач, забігань і т.п. Теоретична підготовка
січень
Жонглювання м'яча: стопою – стопа+стегно – головою – стопа + стегно + голова у русі Зупинки м'яча в русі: під підшву, на підйом, грудьми після жонглювання Передача м'яча: зупинки, удари у заданий кут (у русі) Квадрати в один дотик, чітко у два дотики
Гра 3×3, 4×4, 3×4, 4×5 Теоретична підготовка
лютий
Зустрічні передачі у русі зі зміною місць і напрямків Жонглювання м'яча в парах, трійках у русі головою Взяття воріт після обіграша на фланзі Передачі на точність зі стандартних положень Квадрат 4×2, 1×3, 5×3 4 гри на повітрі. Теоретичні заняття
березень
Передачі м'яча у русі в парах, трійках Жонглювання у русі в парах, трійках Колові тренування з техніки Удари на точність, Квадрат 4×2, 4×3, 5×3 з 1 нейтральним Гра 11×11 із застосуванням контратак, лімітом часу на атаку, високим пресингом Теоретична підготовка
квітень
Вдосконалення ведення з активним супротивом Вдосконалення ведення з наступними передачами (особливо довгими) Вдосконалення ударів при відскоках, із незручних положень Ігрові вправи: з передачами, обігруванням, взяттям воріт Гра 11×11 з завданнями по амплуа Провести 4 гри (товариські, ДЮФЛ). Теоретичні заняття. Установка і розбір ігор
травень
Ведення м'яча з раптовою зупинкою, зміною напрямку руху Ведення м'яча на максимальній швидкості при контратаці Передачі на точність Удари на точність в заданий кут воріт Квадрати 4×2; 5×2 Гра 6×4 на ½ поля з обмеженням дотиків, з наближеними воротами, з лімітом часу на атаку Провести 4 гри ДЮФЛ. Теоретичні заняття. Установка і розбір ігор
червень
Човники: зустрічна передача в один дотик; діагональна передача в парах, в трійках зі зміною місць в один дотик Вдосконалення ударів по м'ячу головою

Ігрові вправи: з передачею, обіграшем, ударом в ціль
Квадрат 6×6 з 1 нейтральним по зонам, обмеженням дотиків і лімітом часу на атаку
Гра 11×11 на ½ поля, персональна опіка, контратака, взяття воріт
Провести 1-2 гри ДЮФЛ. Теоретичні заняття. Установка і розбір ігор
Завдання додому на літо

Висновки.

1. За допомогою аналізу наукової і методичної літератури, методу анкетування визначили значущість техніко-тактичної підготовки у процесі розвитку і становлення спортивної майстерності юних футболістів для тренерського цеху.
2. Використавши поради В.В. Ніколаєнка та М.І. Воробйова (2023) щодо якості та ефективності тренувального процесу, спрямованого на індивідуальний розвиток і виховання творчого гравця, проведення навчально-тренувальних занять в ігровій формі на підвищеному емоційному фоні, впровадження поетапної (поступової) системи техніко-тактичної підготовки юних футболістів, розробили орієнтовну програму техніко-тактичної підготовки для юних футболістів 14-15 років у річному циклі тренувань. Адже як зазначають автори: «Впровадження цих підходів у практику багаторічної підготовки футболістів дозволить підвищити рівень спортивної майстерності гравців, що в подальшому визначить їх потенціал на професійному рівні» [2, с.16].

Література

1. Ніколаєнко В. В., Воробйов М. І. Аспекти техніко-тактичної підготовки юних футболістів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2023. Вип. 4(163). С. 12-17.
2. Ніколаєнко Валерій, Воронова Валентина. Тренерський підхід до підготовки юних футболістів. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2014. №1. С. 8-14.
3. Ніколаєнко В. В., Шамардин В. Н. Многолетняя подготовка юных футболистов. Путь к успеху: учеб.-метод. пособие. Киев: Саммит-книга, 2015. 360 с.
4. Шамардин В.Н. Технология подготовки футбольной команды высшей квалификации. Днепропетровск: Инновация, 2012. 352 с.

References

1. Nikolaienko, V.V., Vorobiov M.I. (2023). Aspekty tekhniko-taktychnoi pidhotovky yunyx futbolistiv [Aspects of technical and tactical training of young football players.]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)*, 4(163). S. 12-17 (in Ukrainian).
2. Nikolaienko Valerii, Voronova Valentyna. (2014). Trenerskyi pidkhid do pidhotovky yunyx futbolistiv [A coaching approach to the training of young football players]. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu*. 2014. №1. S. 8-14 (in Ukrainian).
3. Nikolaenko V.V., Shamardin V.N. (2015). Mnogoletnyaya podgotovka yunyx futbolistov. Put' k uspekhu: ucheb.-metod. posobie [Long-term training of young football players. Way to success: textbook.-method. allowance]. Kiev: Sammit-kniga (in Ukrainian).
4. Shamardin V.N (2012). Tekhnologiya podgotovki futbolnoi komandi vishei kvalifikatsii [Technology for preparing a highly qualified football team]. Dnepropetrovsk: Innovatsiya, 352 s. (in Ukrainian).

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).97](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).97)

Сога С.М.,

<https://orcid.org/0000-0003-4599-2456>

старший викладач кафедри технологій оздоровлення і спорту,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

Добровольський В.Є.,

<https://orcid.org/0000-0001-9598-5153>

старший викладач кафедри технологій оздоровлення і спорту,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

ОСНОВИ ВИХОВАННЯ ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ В ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИМ ТУРИЗМОМ

У статті здійснено теоретичний аналіз виховання вольових якостей в здобувачів вищої освіти у процесі занять спортивно-оздоровчим туризмом. Встановлено, що за сучасних умов проблемі виховання вольових якостей студентської молоді приділяється недостатня увага в закладах вищої освіти. Доведено необхідність дослідження основ виховання рішучості, витримки та самовладання, розробки відповідних критеріїв та показників вихованості вольових якостей у процесі занять спортивно-оздоровчим туризмом. Вивчення наукової літератури дало змогу встановити, що останніми роками здійснено ряд досліджень присвячених окремим аспектам вирішення проблеми виховання вольових якостей (рішучості, витримки, самовладання) здобувачів вищої освіти у процесі занять спортивно-оздоровчим туризмом.